

Quod licet Jovi, non licet bovi

K 20. výročí rozdělení Československa

V letech 1978 až 1984 jsem pracoval v Piešťanech, později (až do roku 1992) jsem tam měl být a pravidelně jsem na Slovensko dojížděl. Pracoval jsem v oblasti technologie mikročipů, oboru, který jsem na fakultě Technické a jaderné fyziky studoval, a věnoval se mu už předtím, jako pracovník *n.p. Tesla Rožnov*. Na Slovensku jsem pracoval nejprve na oddělení OFE Slovenské akademie věd, později jsem přešel na licenční provoz *n.p. Tesla Piešťany*¹.

Na Slovensku vládlo svobodomyšlné prostředí, člověk mohl mluvit o čemkoli – Husákova *normalizace* se tu „flákala“. Disidenti vyhnání z mateřského závodu² tu byli s vděkem přijati a našli tu odpovídající uplatnění. Rožnovští inspektoři tak potrestali svůj vlastní závod. Na druhou stranu, na Slovensku přežívají některé staré tradice – uctívají se lidé s *modrou krví* a také lidé s akademickým titulem; je nemyslitelné, aby vzdělaný člověk pracoval ráno v kanceláři a odpoledne šel pracovat do výroby nebo na stavbu. V Rožnově to bylo zcela běžné – inženýři si přivydělávali těžkou fyzickou prací na výrobních linkách.

Politika se na Slovensku nebrala vážně a veřejné stranické (nebo odborářské) schůze byly pouhé divadlo – diskusní příspěvky musely být předem schváleny. S příchodem *perestrojky* to ale přestávalo fungovat; můj mladý kolega vystoupil s kritickým příspěvkem (který byl schválen jeho stranickou skupinou) a vyvolal pozdvižení – ředitel ho začal na schůzi peskovat. Ale nakonec to můj kolega uhrál; časy se začaly měnit.

Sametová revoluce mě zastihla ve Zlíně³, resp. Slušovicích, a zapojil jsem se do aktivit místního Občanského fóra. Materiály pražského OF, které se měly rozvěšovat po městě, jsem přivezl také do Piešťan. Byl mezi nimi také portrét Václava Havla. Plakáty jsme vylepili s mým kamarádem Jurou Weiszem po ulicích v centru Piešťan. Objevili se nějakí starší manželé, kteří začali plakáty odstraňovat. Když jsme jim vysvětlili smysl akce, přestali to dělat. Tím byla revoluce v slavném lázeňském městě završena.

Konalo se tam pak několik veřejných shromáždění, mimo jiné beseda s redaktorem Rádia Svobodná Evropa. Vznikla tu taky pobočka *Verejnosti proti násiliu*, ale moc toho nenadělala. S Jurou jsme jeli autem do Bratislavy, kde se konalo velké shromáždění, kde mluvil mj. zpěvák *Peter Dvorský*. Navrhl, aby se ve slovenské hymně zpívalo:

„*zastavme ich brat'ja, ved' sa oni stratia...*“ (místo „*zastavme sa bratia...*“)

Já jsem byl tehdy zle nachlazen, tak jsem se ohříval v sousední restauraci.

Když jsem mluvil se svými bývalými kolegy z OFE, divili se, co se to v Praze děje. Pojem *demokracie* jim nic neříkal: „*Co je dovoleno Bohovi, není dovoleno volovi*“. Jedni jsou narozeni aby vládli, druzí jsou narozeni aby poslouchali.

Postupně se atmosféra ve slovenské společnosti začala měnit; začaly se objevovat dezinformace, které uváděly, jak Češi Slovákům ubližují. Objevily se také letáky, připomínající ruskou propagandu v srpnu 1968. Na jednom byl vyobrazen šuhaj s valaškou, který zpívá:

¹ Viz moje Vzpomínky z let 1959 – 2004, na www.technologie-kvalita.cz/honza

² Lidé, kteří odmítli podepsat souhlas se „vstupem vojsk“, tj. okupací Československa vojsky pěti zemí

³ Tehdy ještě Gottwaldově

„Tancuje a hlásá ta slovenská chasa,

že nebude krmit' líné české prasa“

Podobnou propagandu vidíme i nyní, za války na Ukrajině. Pokud se KGB snažila nás rozeštvat, moc se jí to nepovedlo. Po rozdělení republiky se lidé z obou stran začali scházet na vrcholu Velké Javoriny, kde je hromada z doneseného kamení a vedle ní nápis:

Tu sa brat'ja vždy stretávali.

V Davli, 22.7.2022

Jan Matys